

УДК 349.22:331.53(477)

Римар Богдан Анатолійович

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри трудового права та права соціального забезпечення
Національного університету «Одеська юридична академія»

ПОСЕРЕДНИЦТВО У СФЕРІ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ

Постановка проблеми. В умовах політичної нестабільності, падіння доходів населення, стрімкого зростання безробіття, проблеми організації і діяльності суб'єктів забезпечення реалізації громадянами України права на працю останнім часом є предметом дискусії з боку політиків, юристів, науковців та постійно обговорюються в засобах масової інформації.

Становлення правової держави, розвиток економіки та побудова громадянського суспільства європейського зразка в Україні прямо пов'язані з рівнем забезпечення прав і свобод людини і громадянина, реалізацією конституційних положень, що визначають діяльність державних органів у цьому напрямку, налагодженість взаємовідносин між ними та громадянами. Особливої зацікавленості викликає сучасна система державних органів та недержавних структур, основним призначенням яких є забезпечення реалізації громадянами права на працю та права на вільно обрану зайнятість, оскільки від ефективності діяльності останніх залежить майбутнє багатьох громадян.

Працевлаштування – один із способів сприяння досягненню повної, продуктивної і вільно обраної зайнятості за допомогою надання уповноваженими органами допомоги громадянам у пошуку роботи, а роботодавцям – у доборі необхідних працівників із урахуванням інтересів громадян, роботодавців і держави, що одночасно і є гарантією реалізації права громадян на працю та інших прав в сфері зайнятості. Працевлаштування включає сприяння громадянам у пошуку роботи (виду зайнятості) з боку не тільки державних органів, але й таких посередницьких організацій у цій сфері як приватні агентства зайнятості.

Стан дослідження теми. Питання, пов'язані з діяльністю приватних агентств зайнятості та наданням ними посередницьких послуг у працевлаштуванні, досліджувались в працях наступних вчених: К. М. Гусова, І. Я. Кисельова, М. В. Молодцова,

О. В. Смирнова, В. М. Толкунової та інших вчених у галузі трудового права.

Мета статті полягає в тому, щоб: досліджуючи саме поняття приватне агентство зайнятості, з'ясувати умови, що визначають порядок працевлаштування громадян України за допомогою таких агентств, проаналізувати чинну нормативно-правову базу з точки зору її відповідності Конвенції МОП №181 «Про приватні агенції зайнятості» (1997), зібрати актуальну інформацію щодо діяльності цих посередників в Україні, оцінити їх роль та значення у подоланні безробіття в країні та дослідити позитивний досвід зарубіжних країн у цій сфері.

Виклад основного матеріалу. Для вирішення завдань по подоланню безробіття в багатьох країнах разом з державними структурами зайнятості право на працевлаштування безробітних отримали приватні агентства зайнятості. Ця галузь почала особливо швидко зростати у світовому масштабі з середини 1990-х років, подвоївшись у обсязі у період між 1994 і 1999 роками і знову між 1999 та 2007 роками. Після короткого спаду через економічну кризу у 2008-2009 роках, зростання галузі відновилося. Зростання відбулося, в тому числі, завдяки дерегулюванню ринку праці, широкому використанню соціальних мереж для пошуку роботи, розвитку аутсорсингових послуг, а також розвитку інформаційних технологій. Законодавчого закріплення така практика набула в 1997 році, коли держави-члени ратифікували Конвенцію Міжнародної організації праці № 181 і Рекомендацію № 188 відносно приватних агентств зайнятості.

Вимоги, висунуті Конвенцією до цих агентств, доволі жорсткі і за їх порушення введені різні санкції, у тому числі заборона діяльності тих приватних служб, які причетні до будь-яких правопорушень. З метою захисту своїх громадян від зловживань на ринку праці, держави, що ратифікували Конвенцію,

ність на ринку праці: надійність, профпридатність, належний майновий стан, наявність службових приміщень. Ліцензія видається спочатку на три роки, пізніше може бути подовжена безстроково. Безробітним, які шукають роботу послуги надаються безкоштовно, приватний посередник отримує винагороду виключно від роботодавця.

Італійське законодавство передбачає приєднання всіх державних та приватних агентств зайнятості до загальнонаціональної комп'ютерної мережі. Ця мережа використовується для узагальнення та обміну наявною інформацією про характер та об'єм попиту та пропозицій робочої сили (з метою обмеження та ліквідації послуг, що надаються «сірим» ринком).

В Україні вже декілька років тривають дискусії між сторонами соціального діалогу щодо ратифікації Конвенції МОП № 181, однак вона досі не була ратифікована. Слід відмітити, що за оцінками експертів більшість вимог Конвенції повністю відображені в українському законодавстві. Крім того, більшість приватних агентств зайнятості підтримують ратифікацію цієї Конвенції [1].

Послуги з працевлаштування та сприяння у підборі підходящої роботи здійснюється на підставі Закону України «Про зайнятість населення» № 5067-VI від 05.07.2012р. та Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» № 1775-III від 01.06.2000 р., відповідно до яких та низки інших підзаконних нормативно-правових актів, вказані послуги надаються Державною службою зайнятості, функції якої у цій сфері доповнюються діяльністю окремих суб'єктів господарювання, які надають послуги з посередництва у працевлаштуванні на підставі дозволу або ліцензії. Зокрема, частина 2 статті 36 ЗУ «Про зайнятість населення» встановлює, що суб'єкти господарювання, які надають послуги з посередництва у працевлаштуванні, зобов'язані співпрацювати з відповідним територіальним органом Державної служби зайнятості. Стаття 37 деталізує форми такої співпраці, які включають:

- укладення договорів про співпрацю за окремими напрямками діяльності, у тому числі для обміну даними про вільні робочі місця (вакансії);
- проведення спільних заходів (проектів);
- консультування з метою вдосконалення професійної практики та надання послуг роботодавцям і особам, що шукають роботу, в тому числі з соціально вразливих груп населення.

Однак, українське законодавство не дозволяє примусити приватні компанії виконувати ці вимоги, в тому числі надавати інформацію. Ніякого покарання за відмову виконувати наведені вище приписи статті 37 Закону не передбачено.

Також, відповідно до ч. 3 ст. 36 Закону України «Про зайнятість населення» та Порядку формування та ведення переліку суб'єктів господарювання, які надають послуги з посередництва у працевлаштуванні, та суб'єктів господарювання, які здійснюють наймання працівників для подальшого виконання ними роботи в Україні в інших роботодавців, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів № 400 від 05.07.2013 р. Державною службою зайнятості здійснюється формування та ведення переліку суб'єктів господарювання, які надають послуги з посередництва у працевлаштуванні. Станом на лютий 2015 року вказаний перелік містить понад 590 суб'єктів господарювання, які отримали відповідний дозвіл чи ліцензію у Мінсоцполітиці чи ДЦЗ й надають послуги з посередництва у працевлаштуванні та здійснюють наймання працівників для подальшого виконання ними роботи в Україні в інших роботодавців. Державною службою зайнятості ведеться і облік суб'єктів господарської діяльності, які мають ліцензію на посередництво у працевлаштуванні за кордоном.

Зазначеним Законом та наказом Міністерства соціальної політики України № 315 від 31.05.2013 р., зареєстрованим в Міністерстві юстиції України від 17.06.2013 р. за № 987/23519, передбачається обов'язок вказаних суб'єктів господарювання подавати територіальним органам державної служби зайнятості відомості у формі звіту про чисельність працевлаштованих ними осіб. У разі неподання або порушення порядку подання суб'єктом господарювання, який надає послуги з посередництва у працевлаштуванні, відомостей про працевлаштованих ним осіб, з агентства стягується штраф у 2-кратному розмірі мінімальної заробітної плати, а у випадках провадження суб'єктом господарювання діяльності з надання послуг з посередництва у працевлаштуванні за кордоном без отримання відповідної ліцензії або наймання працівників для подальшого виконання ними роботи в Україні в іншого роботодавця без отримання відповідного дозволу стягується штраф у двадцятикратному розмірі мінімальної заробітної плати, встановленої на момент виявлення порушення.

Законодавством встановлюється заборона для суб'єктів господарювання, які надають послуги з посередництва у працевлаштуванні в Україні, отримувати від громадян, яким надано зазначені послуги, гонорари, комісійні та інші винагороди. Оплата послуг з працевлаштування відповідно до ч. 2 ст. 37 Закон України «Про зайнятість населення» здійснюється виключно роботодавцем, якому надано такі послуги.

За оцінками експертів, 29 з 36 (тобто 83 %) вимог, зазначених у Конвенції, повністю відповідають нормам законодавства України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лобченко О. Персонал в оренду, або чи стане робоче місце товаром? / О. Лобченко // Профспілкові вісті. – 30 червня 2006 р.
2. Вахітова Г. Приватні агенції зайнятості в Україні / М. Булеков // Міжнародна організація праці. Група технічної підтримки з питань гідної праці та Бюро МОП для країн Центральної та Східної Європи – Будапешт, 2013. – 58 с.

Римар Богдан Анатолійович**ПОСЕРЕДНИЦТВО У СФЕРІ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ**

Стаття присвячена дослідженню умов, що визначають порядок працевлаштування громадян України за допомогою приватних агентств зайнятості, аналізу чинної нормативно-правової бази з точки зору її відповідності міжнародному законодавству та вивченню позитивного досвіду інших країн у цій сфері.

Ключові слова: працевлаштування, правове регулювання, приватні агентства зайнятості, міжнародне законодавство, співпраця.

Римар Богдан Анатольевич**ПОСРЕДНИЧЕСТВО В СФЕРЕ ЗАНЯТОСТИ НАСЕЛЕНИЯ**

Статья посвящена исследованию условий, определяющих порядок трудоустройства граждан Украины с помощью частных агентств занятости, анализу действующей нормативно-правовой базы с точки зрения ее соответствия международному законодательству и изучению позитивного опыта других стран в этой сфере.

Ключевые слова: трудоустройство, правовое регулирование, частные агентства занятости, международное законодательство, сотрудничество.

Rymar Bogdan Anatoliyovych**MEDIATION THE OF FIELD IN EMPLOYMENT OF THE POPULATION**

The article investigates the conditions that govern the employment of citizens of Ukraine with the help of private employment agencies, analysis of the existing legal framework from the point of view of its conformity with international law and the study of the positive experience of other countries in this field.

Keywords: employment, legal regulation, private employment agencies, international law, cooperation.